TEXNIKUM O‘QUVCHILARIDA TADBIRKORLIK KO‘NIKMALARINI SHAKLLANTIRISHNING PEDAGOGIK ASOSLARI

Rustamova Barnoxon Shavkatovna
Andijon viloyati Andijon tuman
3-son texnikumi Biznes asoslari fani o‘qituvchisi

Annotatsiya: Mazkur maqolada texnikum o‘quvchilarida tadbirkorlik ko‘nikmalarini shakllantirishning pedagogik asoslari, ta’lim jarayonida zamonaviy pedagogik texnologiyalardan foydalanish imkoniyatlari hamda kasbiy ta’lim va tadbirkorlik faoliyati o‘rtasidagi o‘zaro bog‘liqlik yoritilgan. Shuningdek, o‘quvchilarda iqtisodiy tafakkur, moliyaviy savodxonlik, mustaqil qaror qabul qilish, tashabbuskorlik, ijodkorlik va muammolarni hal etish kompetensiyalarini rivojlantirishga qaratilgan pedagogik yondashuvlar tahlil qilingan. Texnikumlarda loyiha asosida o‘qitish, muammoli ta’lim, amaliy mashg‘ulotlar, ishbilarmonlik o‘yinlari va ishlab chiqarish korxonalari bilan hamkorlikni rivojlantirish orqali o‘quvchilarning tadbirkorlik salohiyatini oshirish masalalariga alohida e’tibor qaratilgan.

Kalit so‘zlar: texnikum, kasbiy ta’lim, tadbirkorlik, tadbirkorlik ko‘nikmalari, pedagogik texnologiyalar, moliyaviy savodxonlik, iqtisodiy tafakkur, kompetensiya, innovatsion ta’lim, biznes-reja.

Kirish

Bugungi globallashuv va raqamli iqtisodiyot sharoitida yoshlarning iqtisodiy faolligini oshirish, ularni mustaqil hayotga tayyorlash hamda zamonaviy mehnat bozori talablariga mos mutaxassislar sifatida shakllantirish ta’lim tizimining muhim vazifalaridan biri hisoblanadi. Ayniqsa, professional ta’lim muassasalari, jumladan, texnikumlarda tahsil olayotgan o‘quvchilarda tadbirkorlik ko‘nikmalarini rivojlantirish ularning kelajakdagi kasbiy faoliyati, iqtisodiy mustaqilligi va jamiyat taraqqiyotida faol ishtirok etishi uchun muhim ahamiyat kasb etadi.

Tadbirkorlik bugungi kunda faqatgina muayyan biznesni tashkil etish yoki daromad olish faoliyati bilan cheklanmaydi. U tashabbuskorlik, yangilik yaratish, mavjud imkoniyatlardan samarali foydalanish, tavakkalchilikni baholash, iqtisodiy muammolarni aniqlash va ularga maqbul yechim topish kabi ko‘nikmalar majmuasini o‘z ichiga oladi. Shu sababli tadbirkorlik kompetensiyalarini rivojlantirish ta’lim jarayonining muhim tarkibiy qismi sifatida qaralishi lozim.

Texnikum o‘quvchilari muayyan kasb yoki mutaxassislikni egallash bilan birga, o‘z bilim va malakalarini iqtisodiy faoliyatga tatbiq etishni ham o‘rganishlari zarur. Masalan, texnik, tibbiy, axborot texnologiyalari, xizmat ko‘rsatish va boshqa yo‘nalishlarda ta’lim olayotgan o‘quvchilar kelajakda mustaqil faoliyat yuritish,

xizmat ko‘rsatish markazlarini tashkil etish, mahsulot ishlab chiqarish yoki kichik biznes loyihalarini amalga oshirish imkoniyatiga ega bo‘lishlari mumkin.

Buning uchun ta’lim jarayonida faqat nazariy bilim berish bilan cheklanib qolmasdan, o‘quvchilarning amaliy faoliyatini tashkil etish, ularda iqtisodiy fikrlashni shakllantirish va o‘z g‘oyalarini amaliyotga tatbiq etish imkoniyatlarini kengaytirish zarur.

Maqolaning maqsadi texnikum o‘quvchilarida tadbirkorlik ko‘nikmalarini shakllantirishning pedagogik asoslarini tahlil qilish hamda ushbu jarayon samaradorligini oshirishga xizmat qiluvchi metod va vositalarni asoslashdan iborat.

1. Tadbirkorlik ko‘nikmalarini shakllantirishning nazariy-pedagogik asoslari

Tadbirkorlik ko‘nikmalarini shakllantirish uzluksiz va maqsadga yo‘naltirilgan pedagogik jarayon hisoblanadi. Ushbu jarayon o‘quvchilarning nazariy bilimlarini amaliy tajriba bilan uyg‘unlashtirish, ularda iqtisodiy faoliyatga nisbatan ijobiy munosabatni shakllantirish hamda mustaqil qaror qabul qilish qobiliyatini rivojlantirishga qaratiladi.

Pedagogik nuqtayi nazardan tadbirkorlik ko‘nikmalarini shakllantirish bir nechta o‘zaro bog‘liq tarkibiy qismlarni qamrab oladi.

Birinchidan, motivatsion tarkibiy qism o‘quvchilarda tadbirkorlik faoliyatiga qiziqish uyg‘otish, o‘z imkoniyatlarini anglash, tashabbus ko‘rsatish va belgilangan maqsadga intilish kabi sifatlarni rivojlantirishni nazarda tutadi.

Ikkinchidan, kognitiv tarkibiy qism iqtisodiy bilimlar, bozor munosabatlari, biznesni tashkil etish, daromad va xarajatlarni hisoblash, soliqlar, marketing, menejment hamda moliyaviy rejalashtirishga oid bilimlarni egallashni o‘z ichiga oladi.

Uchinchidan, amaliy-faoliyatli tarkibiy qism o‘quvchilarning biznes g‘oyalarini ishlab chiqish, biznes-reja tuzish, mahsulot yoki xizmatni bozorga taklif etish, xarajatlarni hisoblash va natijalarni tahlil qilish ko‘nikmalarini rivojlantiradi.

To‘rtinchidan, refleksiv-baholash tarkibiy qismi o‘quvchilarning o‘z faoliyatini tahlil qilishi, yo‘l qo‘yilgan xatolarni aniqlashi, o‘z qarorlarining natijalarini baholashi va kelgusidagi faoliyatini takomillashtirishini anglatadi.

Mazkur tarkibiy qismlarning o‘zaro uyg‘unligi tadbirkorlik kompetensiyalarini samarali rivojlantirishga xizmat qiladi. Chunki tadbirkorlik faoliyatida faqat bilimga ega bo‘lish yetarli emas. O‘quvchi ushbu bilimlardan real yoki modellashtirilgan vaziyatlarda foydalana olishi, mustaqil qaror qabul qilishi va o‘z faoliyati uchun mas’uliyatni his etishi kerak.

Tadbirkorlik ko‘nikmalarini shakllantirishda kompetensiyaviy yondashuv alohida ahamiyatga ega. Ushbu yondashuv ta’lim natijasini faqat o‘zlashtirilgan nazariy ma’lumotlar bilan emas, balki o‘quvchining muayyan vazifalarni mustaqil bajarish qobiliyati bilan baholashni nazarda tutadi.

Shuningdek, shaxsga yo‘naltirilgan ta’lim o‘quvchilarning qiziqishlari, qobiliyatlari, kasbiy yo‘nalishlari va individual imkoniyatlarini hisobga olish imkonini beradi. Bu esa har bir o‘quvchining tadbirkorlik faoliyatiga tayyorligini rivojlantirishda muhim omil hisoblanadi.

2. Texnikumlarda tadbirkorlik ko‘nikmalarini shakllantirishning pedagogik shart-sharoitlari

Texnikum o‘quvchilarida tadbirkorlik ko‘nikmalarini shakllantirish muayyan pedagogik shart-sharoitlarni yaratishni talab etadi. Birinchi navbatda, ta’lim mazmuni mehnat bozori ehtiyojlari, hududning iqtisodiy imkoniyatlari va o‘quvchilarning kelajakdagi kasbiy faoliyati bilan bog‘liq holda tashkil etilishi lozim.

Pedagogik jarayonda quyidagi shart-sharoitlar muhim hisoblanadi:

1. Tadbirkorlikka oid bilimlarni kasbiy fanlar bilan integratsiyalash. O‘quvchilarga o‘z mutaxassisligi doirasida mustaqil faoliyat yuritish imkoniyatlari tushuntirilishi zarur. Masalan, axborot texnologiyalari yo‘nalishida tahsil olayotgan o‘quvchilar veb-sayt yaratish, dasturiy xizmat ko‘rsatish yoki raqamli mahsulot ishlab chiqish orqali daromad olish imkoniyatlarini o‘rganishlari mumkin. Tibbiyot yo‘nalishida esa qonunchilik va kasbiy vakolatlar doirasida tibbiy xizmatlarni tashkil etish, sog‘liqni saqlash sohasidagi tadbirkorlik imkoniyatlari haqida bilim olishlari mumkin.
2. Nazariya va amaliyot birligini ta’minlash. Tadbirkorlikka oid mavzularni faqat ma’ruza shaklida o‘rganish o‘quvchilarning amaliy tayyorgarligini to‘liq ta’minlamaydi. Shu sababli biznes-reja tuzish, bozorni o‘rganish, mahsulot tannarxini hisoblash, reklama materiallarini tayyorlash va mijozlar bilan muloqot qilish kabi mashg‘ulotlarni tashkil etish maqsadga muvofiqdir.
3. Ijodiy va mustaqil fikrlashni rivojlantirish. Tadbirkorlik yangi g‘oyalarni ishlab chiqish, muammolarga noodatiy yechim topish va mavjud resurslardan samarali foydalanish bilan chambarchas bog‘liq. O‘quvchilarga mustaqil loyiha ishlab chiqish, o‘z fikrini asoslash va muqobil yechimlarni taqqoslash imkoniyati berilishi kerak.
4. Hamkorlik muhitini yaratish. Texnikumlarning mahalliy tadbirkorlar, korxonalar, xizmat ko‘rsatish tashkilotlari va biznes subyektlari bilan hamkorligi o‘quvchilarning real iqtisodiy jarayonlar haqidagi tasavvurlarini kengaytiradi. Ishlab chiqarish korxonalariga tashriflar, mutaxassislar bilan uchrashuvlar va amaliy loyihalar bunga misol bo‘la oladi.
5. Moliyaviy savodxonlikni rivojlantirish. O‘quvchilar daromad, xarajat, foyda, zarar, jamg‘arma, kredit, investitsiya va moliyaviy xavf tushunchalarini amaliy misollar orqali o‘zlashtirishlari zarur. Bu ularning

kelajakda mablag‘lardan oqilona foydalanishi va iqtisodiy qarorlarni asosli qabul qilishiga yordam beradi.

Ushbu shart-sharoitlarning tizimli ravishda joriy etilishi tadbirkorlik ko‘nikmalarini shakllantirish jarayonining samaradorligini oshiradi.

3. Tadbirkorlik ko‘nikmalarini rivojlantirishda zamonaviy pedagogik metodlardan foydalanish

Zamonaviy ta’lim jarayonida o‘quvchilarning faol ishtirokini ta’minlaydigan interfaol metodlardan foydalanish muhim ahamiyat kasb etadi. Bunday metodlar o‘quvchilarning mustaqil fikrlashi, jamoada ishlashi, muammolarni tahlil qilishi va o‘z qarashlarini asoslashiga yordam beradi.

Loyiha asosida o‘qitish metodi

Loyiha asosida o‘qitish tadbirkorlik ko‘nikmalarini shakllantirishning samarali usullaridan biridir. Ushbu metodda o‘quvchilar muayyan iqtisodiy muammoni aniqlab, uni hal qilishga qaratilgan loyiha ishlab chiqadilar.

Masalan, o‘quvchilarga “Mahallamizda qanday xizmat turiga talab mavjud?” mavzusida loyiha tayyorlash topshirig‘i berilishi mumkin. O‘quvchilar bozor ehtiyojlarini o‘rganadilar, potensial mijozlar fikrini tahlil qiladilar, zarur xarajatlarni hisoblaydilar va xizmatni tashkil etish bo‘yicha taklif ishlab chiqadilar.

Loyiha yakunida o‘quvchilar o‘z g‘oyalarini taqdim etib, ularning iqtisodiy jihatdan maqsadga muvofiqligini asoslaydilar. Bu jarayonda rejalashtirish, jamoada ishlash, taqdimot qilish va muammolarni hal etish ko‘nikmalari rivojlanadi.

Muammoli ta’lim metodi

Muammoli ta’lim o‘quvchilarga tayyor javoblarni berish o‘rniga, ularni mustaqil ravishda muammoning yechimini izlashga yo‘naltiradi. Masalan, o‘qituvchi kichik korxonaning xarajatlari ortib ketgani haqidagi vaziyatni taqdim etadi. O‘quvchilar xarajatlarning sabablarini aniqlab, ularni kamaytirish va foydani oshirish yo‘llarini taklif qiladilar.

Bu metod iqtisodiy tahlil qilish, mantiqiy fikrlash, muqobil variantlarni solishtirish va qaror qabul qilish kompetensiyalarini rivojlantiradi.

Ishbilarmonlik o‘yinlari

Ishbilarmonlik o‘yinlari o‘quvchilarga tadbirkorlik faoliyatini shartli vaziyatlarda sinab ko‘rish imkonini beradi. Bunda o‘quvchilar tadbirkor, xaridor, yetkazib beruvchi, marketolog yoki moliyaviy menejer kabi rollarni bajarishlari mumkin.

Masalan, “Kichik biznesni tashkil etish” o‘yinida o‘quvchilar biznes g‘oyani tanlash, boshlang‘ich xarajatlarni hisoblash, mahsulot narxini belgilash va mijozlarni jalb qilish bo‘yicha qarorlar qabul qiladilar.

O‘yin yakunida natijalar tahlil qilinib, qabul qilingan qarorlarning afzalliklari va kamchiliklari muhokama qilinadi. Bu usul o‘quvchilarda iqtisodiy jarayonlarga nisbatan amaliy tushuncha shakllantiradi.

Keys-stadi metodi

Keys-stadi metodi real yoki shartli iqtisodiy vaziyatlarni o‘rganish va tahlil qilishga asoslanadi. O‘quvchilarga muayyan korxona faoliyati, uning muammolari, moliyaviy ko‘rsatkichlari yoki bozor sharoitlari haqida ma’lumot beriladi. Ular vaziyatni tahlil qilib, muammoni hal etish bo‘yicha takliflar ishlab chiqadilar.

Mazkur metod o‘quvchilarning tahliliy fikrlashi, dalillarga asoslangan qaror qabul qilishi va jamoaviy muhokamalarda ishtirok etish ko‘nikmalarini rivojlantiradi.

Raqamli texnologiyalardan foydalanish

Raqamli texnologiyalar tadbirkorlik ta’limining mazmunini boyitish va amaliy mashg‘ulotlarni tashkil etish imkoniyatlarini kengaytiradi. Elektron jadvallar orqali daromad va xarajatlarni hisoblash, grafiklar yordamida savdo natijalarini tahlil qilish, raqamli taqdimotlar tayyorlash hamda ijtimoiy tarmoqlarda marketing strategiyalarini o‘rganish o‘quvchilarning zamonaviy tadbirkorlik ko‘nikmalarini rivojlantiradi.

Bundan tashqari, elektron savdo, raqamli to‘lovlar, onlayn reklama va mijozlar bilan masofaviy muloqot qilish mexanizmlarini o‘rgatish ham muhimdir. Bunda shaxsiy ma’lumotlarni himoya qilish, internet xavfsizligi va raqamli etikaga rioya etish masalalariga ham e’tibor qaratilishi lozim.

4. Tadbirkorlik ta’limida o‘qituvchining roli

Texnikum o‘quvchilarida tadbirkorlik ko‘nikmalarini shakllantirishda o‘qituvchi asosiy tashkilotchi, yo‘naltiruvchi va maslahat beruvchi sifatida namoyon bo‘ladi. O‘qituvchi o‘quvchilarga tayyor bilimlarni yetkazish bilan birga, ularni mustaqil izlanishga, amaliy vazifalarni bajarishga va o‘z g‘oyalarini himoya qilishga rag‘batlantirishi zarur.

Buning uchun pedagog tadbirkorlik, iqtisodiyot, marketing, moliyaviy savodxonlik va zamonaviy ta’lim metodlari bo‘yicha yetarli bilimga ega bo‘lishi kerak. Shuningdek, u o‘quvchilarning individual qobiliyatlarini hisobga olishi, ularning tashabbuslarini qo‘llab-quvvatlashi va xatolarni o‘rganish jarayonining tabiiy qismi sifatida baholashi lozim.

Tadbirkorlik ta’limida o‘qituvchining vazifalaridan biri o‘quvchilarda mas’uliyatli tavakkalchilik tushunchasini shakllantirishdir. Tadbirkorlik faoliyatida noaniqlik mavjud bo‘lsa-da, qarorlar mavjud ma’lumotlar, hisob-kitoblar va ehtimoliy xavflarni tahlil qilish asosida qabul qilinishi kerak.

O‘qituvchi o‘quvchilarni halollik, qonuniy faoliyat yuritish, iste’molchilar huquqlariga hurmat, ijtimoiy mas’uliyat va atrof-muhitga ehtiyotkorona munosabat kabi qadriyatlarga ham yo‘naltirishi zarur. Chunki samarali tadbirkorlik faqat daromad

olishga emas, balki jamiyat uchun foydali mahsulot va xizmatlarni yaratishga ham asoslanadi.

5. Tadbirkorlik ko‘nikmalarini shakllantirishning amaliy modeli

Texnikumlarda tadbirkorlik ko‘nikmalarini shakllantirishni izchil tashkil etish uchun o‘zaro bog‘liq bosqichlardan iborat pedagogik modeldan foydalanish mumkin.

Birinchi bosqich — diagnostik bosqich. Ushbu bosqichda o‘quvchilarning tadbirkorlik haqidagi dastlabki bilimlari, qiziqishlari, moliyaviy savodxonligi va mustaqil ishlash qobiliyatlari aniqlanadi. Buning uchun suhbat, anketa, kuzatish va amaliy topshiriqlardan foydalanish mumkin.

Ikkinchi bosqich — nazariy tayyorgarlik bosqichi. O‘quvchilarga tadbirkorlikning mohiyati, biznesni tashkil etish asoslari, bozor talabi, marketing, moliyaviy rejalashtirish va biznes-reja tuzish bo‘yicha bilimlar beriladi.

Uchinchi bosqich — amaliy faoliyat bosqichi. O‘quvchilar kichik biznes loyihalarini ishlab chiqadilar, xarajatlarni hisoblaydilar, mahsulot yoki xizmatni targ‘ib qilish usullarini tanlaydilar va o‘z loyihalarini taqdim etadilar.

To‘rtinchi bosqich — baholash va takomillashtirish bosqichi. O‘quvchilarning natijalari belgilangan mezonlar asosida baholanadi. Loyiha sifati, hisob-kitoblarning aniqligi, ijodkorlik, jamoada ishlash, qarorlarni asoslash va o‘z faoliyatini tahlil qilish qobiliyatlari e’tiborga olinadi.

Mazkur modelning samaradorligi o‘quvchilarning individual rivojlanish darajasi, pedagogik metodlarning to‘g‘ri tanlanishi va amaliy mashg‘ulotlarning sifatli tashkil etilishiga bog‘liq.

Tadbirkorlik kompetensiyalarini baholashda faqat yakuniy natijaga emas, balki o‘quvchining loyiha ustida ishlash jarayoniga ham e’tibor qaratish lozim. Masalan, dastlabki biznes g‘oya iqtisodiy jihatdan to‘liq asoslanmagan bo‘lishi mumkin, biroq o‘quvchining xatolarni aniqlashi, yangi ma’lumotlarni izlab topishi va loyihani takomillashtirishi muhim ta’limiy natija hisoblanadi.

6. Texnikumlarda tadbirkorlik ta’limini takomillashtirish yo‘nalishlari

Texnikumlarda tadbirkorlik ko‘nikmalarini shakllantirish samaradorligini oshirish uchun ta’lim mazmuni va amaliy faoliyat o‘rtasidagi aloqani mustahkamlash zarur.

Birinchidan, o‘quv dasturlariga tadbirkorlik, moliyaviy savodxonlik, marketing, loyiha boshqaruvi va raqamli biznesga oid amaliy topshiriqlarni kiritish maqsadga muvofiq.

Ikkinchidan, o‘quvchilar o‘rtasida biznes g‘oyalar tanlovi, loyiha taqdimotlari, kichik biznes simulyatsiyalari va innovatsion g‘oyalar ko‘rgazmalarini tashkil etish ularning tashabbuskorligini oshirishi mumkin.

Uchinchidan, mahalliy tadbirkorlar va ishlab chiqarish korxonalari bilan hamkorlikni rivojlantirish zarur. Bunday hamkorlik doirasida o‘quvchilar amaliyot

o‘tash, mutaxassislar bilan uchrashish, real biznes muammolarini o‘rganish va loyihalarini muhokama qilish imkoniyatiga ega bo‘ladilar.

To‘rtinchidan, o‘quvchilarga biznes-reja tuzish, bozorni o‘rganish, xarajatlarni hisoblash va biznes g‘oyalarni taqdim etish bo‘yicha muntazam amaliy mashg‘ulotlar tashkil etilishi kerak.

Beshinchidan, tadbirkorlik ta’limida inklyuziv va teng imkoniyatlarga asoslangan yondashuvga amal qilish lozim. Har bir o‘quvchining ijtimoiy sharoiti, qobiliyati va kasbiy qiziqishlaridan qat’i nazar, uning tadbirkorlik ko‘nikmalarini rivojlantirish uchun imkoniyat yaratilishi zarur.

Oltinchidan, o‘quvchilarning tadbirkorlik loyihalarini baholashning aniq mezonlarini ishlab chiqish muhimdir. Baholash jarayonida biznes g‘oyaning dolzarbligi, bozor ehtiyojiga mosligi, moliyaviy hisob-kitoblarning asoslanganligi, loyiha taqdimotining sifati va o‘quvchining mustaqil ishlash darajasi hisobga olinishi mumkin.

TADQIQOT METODLARI

Mazkur mavzuni o‘rganishda ilmiy-pedagogik adabiyotlarni tahlil qilish, taqqoslash, umumlashtirish, tizimli yondashuv va pedagogik modellashtirish metodlaridan foydalanish mumkin. Ushbu metodlar tadbirkorlik ko‘nikmalarini shakllantirishga oid nazariy qarashlarni o‘rganish, pedagogik shart-sharoitlarni aniqlash va amaliy tavsiyalarni ishlab chiqishga xizmat qiladi.

Pedagogik modellashtirish orqali tadbirkorlik ta’limining diagnostik, nazariy, amaliy va baholash bosqichlari o‘zaro bog‘liq tizim sifatida ko‘rib chiqildi. Shuningdek, loyiha asosida o‘qitish, muammoli ta’lim, keys-stadi va ishbilarmonlik o‘yinlarining o‘quvchilar kompetensiyalarini rivojlantirishdagi imkoniyatlari tahlil qilindi.

Mazkur maqola doirasida alohida tajriba-sinov natijalari keltirilmagan. Shu sababli taklif etilgan yondashuvlarning samaradorligini aniq ko‘rsatkichlar bilan tasdiqlash uchun kelgusida pedagogik tajriba-sinov ishlarini tashkil etish, boshlang‘ich va yakuniy diagnostika natijalarini taqqoslash zarur.

NATIJALAR VA MUHOKAMA

Tahlillar shuni ko‘rsatadiki, texnikum o‘quvchilarida tadbirkorlik ko‘nikmalarini shakllantirish jarayonida nazariy bilimlarni amaliy faoliyat bilan uyg‘unlashtirish muhim o‘rin tutadi. O‘quvchilarning biznes g‘oyalarni ishlab chiqishi, xarajat va daromadlarni hisoblashga doir topshiriqlarni bajarishi, bozor talabini o‘rganishi hamda o‘z loyihalarini taqdim etishi tadbirkorlikka oid bilimlarni amaliy vaziyatlarda qo‘llash imkonini beradi.

Loyiha asosida o‘qitish o‘quvchilarning mustaqil izlanishi va ijodiy fikrlashini qo‘llab-quvvatlasa, ishbilarmonlik o‘yinlari iqtisodiy qarorlarni modellashtirilgan sharoitda sinab ko‘rishga yordam beradi. Keys-stadi metodi esa muammoli

vaziyatlarni tahlil qilish va asoslangan yechimlarni ishlab chiqish ko‘nikmalarini rivojlantirishga xizmat qiladi.

Shu bilan birga, tadbirkorlik ta’limining natijadorligi o‘qituvchining metodik tayyorgarligi, o‘quv dasturlarining amaliy yo‘naltirilganligi, moddiy-texnik sharoitlar va tashqi hamkorlik imkoniyatlariga ham bog‘liq. Shuning uchun texnikumlarda mazkur faoliyatni alohida mashg‘ulotlar bilan cheklamasdan, kasbiy ta’limning umumiy mazmuni bilan uzviy bog‘liq holda tashkil etish lozim.

Taklif etilayotgan pedagogik modelni amaliyotga tatbiq etish natijalarini baholashda o‘quvchilarning tadbirkorlikka oid bilimlari, moliyaviy hisob-kitoblarni bajarish qobiliyati, loyiha ishlab chiqish malakasi, jamoada ishlashi va mustaqil qaror qabul qilish darajasini o‘lchash tavsiya etiladi. Bunday baholash kelgusida pedagogik metodlarning samaradorligini aniqlash va ta’lim jarayonini takomillashtirish uchun asos bo‘lib xizmat qilishi mumkin.

Xulosa

Xulosa qilib aytganda, texnikum o‘quvchilarida tadbirkorlik ko‘nikmalarini shakllantirish zamonaviy kasbiy ta’limning muhim yo‘nalishlaridan biridir. Ushbu jarayon yoshlarning kasbiy bilimlarini iqtisodiy faoliyat bilan bog‘lash, ularning moliyaviy savodxonligini oshirish, mustaqil fikrlashini rivojlantirish va mehnat bozoridagi imkoniyatlardan samarali foydalanishiga yordam beradi. Tadbirkorlik ko‘nikmalarini shakllantirishda kompetensiyaviy, shaxsga yo‘naltirilgan va amaliyotga asoslangan yondashuvlardan foydalanish muhim ahamiyatga ega. Loyiha asosida o‘qitish, muammoli ta’lim, ishbilarmonlik o‘yinlari, keys-stadi va raqamli texnologiyalar o‘quvchilarning iqtisodiy tafakkuri hamda amaliy kompetensiyalarini rivojlantirish uchun samarali pedagogik vositalar hisoblanadi.

Shuningdek, texnikumlar va tadbirkorlik subyektlari o‘rtasidagi hamkorlikni kengaytirish, kasbiy fanlarga tadbirkorlik elementlarini integratsiyalash, moliyaviy savodxonlikni rivojlantirish va o‘quvchilarning mustaqil loyihalarini qo‘llab-quvvatlash zarur.

Kelgusida mazkur yo‘nalishda pedagogik tajriba-sinov ishlarini tashkil etish, o‘quvchilarning tadbirkorlik kompetensiyalarini baholash mezonlarini takomillashtirish hamda turli kasbiy yo‘nalishlar uchun moslashtirilgan metodik tavsiyalar ishlab chiqish maqsadga muvofiqdir. Bu esa texnikum bitiruvchilarining nafaqat malakali mutaxassis, balki tashabbuskor, mas’uliyatli va iqtisodiy jihatdan faol shaxs sifatida shakllanishiga xizmat qiladi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. O‘zbekiston Respublikasining “Ta’lim to‘g‘risida”gi Qonuni. O‘RQ-637-son, 2020-yil 23-sentabr.
2. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining professional ta’lim tizimini isloh qilish va rivojlantirishga oid normativ-huquqiy hujjatlari.

3. Dewey J. Democracy and Education: An Introduction to the Philosophy of Education. New York: Macmillan, 1916.
4. Kolb D. A. Experiential Learning: Experience as the Source of Learning and Development. Englewood Cliffs, NJ: Prentice-Hall, 1984.
5. Drucker P. F. Innovation and Entrepreneurship: Practice and Principles. New York: Harper & Row, 1985.
6. European Commission. EntreComp: The Entrepreneurship Competence Framework. Luxembourg: Publications Office of the European Union, 2016. 7. OECD. OECD Skills Outlook 2019: Thriving in a Digital World. Paris: OECD Publishing, 2019.
7. UNESCO. UNESCO Strategy for Technical and Vocational Education and Training (TVET) 2022–2029. Paris: UNESCO, 2022.
8. Kolb, D. A. Experiential Learning: Experience as the Source of Learning and Development. Englewood Cliffs, NJ: Prentice Hall, 1984.
9. O‘zbekiston Respublikasining “Ta’lim to‘g‘risida”gi Qonuni. O‘RQ-637-son, 2020-yil 23-sentabr.